

Sygn. akt II PK 15/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Krzysztof Rączka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M.M., M.B., R.S.

przeciwko Sądowi Okręgowemu w K.

o zapłatę i ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 marca 2018 r.,

skarg kasacyjnych strony pozwanej i powódki M.M.

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 20 czerwca 2016 r., sygn. akt VII Pa .../15,

**1. uchyla zaskarżony wyrok w punktach I. 2 , 1. 3 , 1. 4, II., VI.
oraz VII. i przekazuje w tym zakresie sprawę Sądowi
Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego;**

2. oddala skargę kasacyjną powódki M.M.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z 20 czerwca 2016 r., sygn. akt VII Pa .../15 na skutek apelacji powodów: M.M., M.B. i R.S. oraz pozwanego Sądu Okręgowego w K. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w P. z 2 kwietnia 2015 r., sygn. akt V P .../15 w ten sposób, że oddalił powództwo M.M. w całości; zasądził od pozwanego na rzecz powoda M.B. kwotę 23.234,76 zł wraz z odsetkami ustawowymi; ustalił, że z dniem 22 września 2009 r. przysługuje powodowi M.B. wynagrodzenie zasadnicze w VI stawce awansowej, a w pozostałym zakresie powództwo o ustalenie oddalił; zasądził od pozwanego na rzecz powódki R.S. kwotę 23.768,02 zł wraz z odsetkami ustawowymi; ustalił, że R.S. przysługuje z dniem 14 kwietnia 2009 r. wynagrodzenie zasadnicze w VI stawce awansowej, a z dniem 14 kwietnia 2014 r., w VII stawce awansowej; w pozostałym zakresie apelacje powodów oraz pozwanego oddalił.

Sąd drugiej instancji ocenił, że Sąd Rejonowy co do zasady prawidłowo ustalił stan faktyczny sprawy, jednak wymagał on niewielkiej korekty, której dokonał Sąd odwoławczy.

Swój wyrok Sąd Okręgowy oparł na następującym stanie faktycznym. M.M. otrzymała z dniem 20 listopada 1979 r., powołanie na stanowisko asesora Sądu Rejonowego w K. Następnie z dniem 1 marca 1982 r. otrzymała nominację na urząd sędziego Sądu Rejonowego w K., a z dniem 7 czerwca 2002 r., nominację na sędziego Sądu Okręgowego w P. Ośrodek Zamiejscowy w K. Z dniem 1 maja 2005 r., M. M. została przeniesiona do Sądu Okręgowego w K. Z dniem 1 stycznia 2009 r., przyznano M.M. wynagrodzenie w V stawce awansowej, a z dniem 7 czerwca 2012 r., wynagrodzenie w VI stawce awansowej. Powódka w dniu 1 stycznia 2009 r. posiadała ogólny staż pracy na stanowisku sędziego powyżej 29 lat, a na stanowisku sędziego w Sądzie Okręgowym w wymiarze 6 lat, 6 miesięcy i 23 dni. Średnie wynagrodzenie miesięczne powódki w ostatnich trzech miesiącach zatrudnienia wyniosło 11.487,78 zł.

M.B. otrzymał powołanie na stanowisko asesora sądowego w Sądzie Rejonowym w O. z dniem 1 grudnia 1991 r., następnie z dniem 14 czerwca 1993 r., nominację na urząd sędziego Sądu Rejonowego w K., a z dniem 22 września 2004

r., na urząd sędziego Sądu Okręgowego w K. Z dniem 1 stycznia 2009 r., otrzymał wynagrodzenie zasadnicze w V stawce awansowej, z dniem 1 maja 2014 r., wynagrodzenie zasadnicze w VI stawce awansowej, a z dniem 22 września 2014 r., wynagrodzenie zasadnicze w VII stawce awansowej. W dniu 1 stycznia 2009 r. powód posiadał ogólny staż pracy na stanowisku sędziego powyżej 15 lat, a na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego poniżej 5 lat. Średnie wynagrodzenie miesięczne powoda w ostatnich trzech miesiącach zatrudnienia wyniosło 12.860,28 zł.

R.S. otrzymała powołanie na stanowisko asesora sądowego w Sądzie Rejonowym w O., z dniem 15 listopada 1993 r. Z dniem 6 czerwca 1995 r., otrzymała nominację na sędziego Sądu Rejonowego w K., a z dniem 14 kwietnia 2004 r., otrzymała nominację na sędziego Sądu Okręgowego w. Z dniem 1 stycznia 2009 r. wynagrodzenie powódki R.S. zostało ustalone w V stawce awansowej, następnie dnia 14 kwietnia 2014 r., w VI stawce awansowej, a z dniem 1 maja 2014 r., w VII stawce awansowej. W dniu 1 stycznia 2009 r. powódka posiadała ogólny staż pracy na stanowisku sędziego powyżej 15 lat, a na stanowisku sędziego w Sądzie Okręgowym poniżej 5 lat. Średnie wynagrodzenie miesięczne powódki w ostatnich trzech miesiącach zatrudnienia wynosiło 11.921,28 zł.

Sąd drugiej instancji powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 20 października 2015 r. w sprawie III PK 107/14, w którym podkreślono, że zasadą nowej regulacji wynagradzania sędziów jest to, że wynagrodzenie zasadnicze sędziego określa się w stawce bezpośrednio wyższej po upływie kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku sędziowskim. Ustawodawca prawo do wyższej stawki uzależnia od kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku, a o wzroście (postępie) stawki decyduje staż pracy sędziego na zajmowanym stanowisku. Sąd Okręgowy podkreślił, że postęp kolejnych pięciu lat stażu nie liczy się od 1 stycznia 2009 r., lecz od objęcia przez sędziego stanowiska w danym sądzie. Ponadto Sąd odwoławczy zwrócił uwagę, że zdaniem Sądu Najwyższego, reguła wzrostu stawki wynagrodzenia zasadniczego po upływie kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku sędziowskim odnosi się również do wykładni art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. Celem tego przepisu było określenie stawek dla sędziów zasadniczo według stażu pracy sędziego na

stanowisku zajmowanym w dniu 1 stycznia 2009 r. Czyli przysługiwały im następujące stawki: siódma po 15 latach pracy, szósta po 10 latach pracy, piąta po 5 latach i czwarta przy stażu krótszym niż 5 lat pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego. Art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. stanowi swoisty wyjątek albowiem przewidywał przyznanie sędziom piątej stawki awansowej, jeżeli posiadali staż pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego niższy niż 5 lat, ale ogólny staż pracy sędziego wynosił ponad 15 lat.

Sąd Okręgowy nie podzielił jednak części rozważań Sądu Najwyższego wyrażonych w wyroku z dnia 20 października 2015 r., III PK 107/14, że osadzenie sędziego sądu okręgowego w stawce V na podstawie ogólnego stażu pracy, stanowiło swoisty awans, bądź przyspieszenie przyznania V stawki. Sąd Okręgowy w tym zakresie stanął na stanowisku, że realizując podstawowy cel ustawy z dnia 20 marca 2009 r., na dzień 1 stycznia 2009 r., konieczne było określenie dla sędziów sądów powszechnych nowych stawek wynagrodzenia zasadniczego, co było zabiegiem czysto technicznym, swoistą konkretyzacją dotychczasowych stawek wynagrodzenia zasadniczego sędziów. W tym zakresie należało posłużyć się załącznikiem nr 3 do art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 2009 r., i zastąpić stawkę wynagrodzenia dotychczasowego, stawką wynagrodzenia określoną według nowych reguł. Zamiana stawek wynagrodzenia zasadniczego, nie oznaczała - w ocenie Sądu Okręgowego - jakiegokolwiek przyspieszonego awansu sędziego, który uzyskał stawkę piątą na podstawie ogólnego stażu pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał za uzasadniony zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy prawa materialnego, polegający na zastosowaniu art. 91a § 5 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych. Zasady osadzenia sędziów sądów powszechnych, a w niniejszej sprawie sędziów sądów okręgowych w określonej stawce wynagrodzenia zasadniczego na dzień 1 stycznia 2009 r., zostały wprost określone w art. 10 ust. 2 noweli i załącznika nr 3. Przepis ten dokładnie określał stawki i zastosowanie innego sposobu ustalenia stawki wynagrodzenia zasadniczego, i to w oparciu o przepis, który w dniu nominacji powodów na stanowisko sędziego sądu okręgowego jeszcze nie obowiązywał, jest rażącym naruszeniem prawa i fundamentalnej zasady nie działania prawa wstecz.

W tym zakresie niedopuszczalne okazało się ustalenie, że powódce M.M. przysługiwało wynagrodzenie w szóstej stawce awansowej albowiem art. 10 ust. 2 wraz z tabelą stanowiącą załącznik nr 3 do ustawy z dnia 20 marca 2009 r., nie przewiduje takiej możliwości, a powołany przepis wyprost zabraniał ustalenia wynagrodzenia w szóstej stawce awansowej przy uwzględnieniu ogólnego stażu pracy. Jednocześnie w stosunku do powódki M.M. nie znajdował zastosowania art. 91a § 1 ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2009 r., albowiem ów przepis znajduje zastosowanie do sędziów, którzy otrzymali nominację na stanowisko sędziego sądu okręgowego po 1 stycznia 2009 r.

Sąd Okręgowy uznał zatem roszczenie M.M. za nieuzasadnione i w tym zakresie uwzględnił apelację pozwanego Sądu Okręgowego w K., oddalając jednocześnie w całości apelację powódki. Nie ulega bowiem wątpliwości, że M.M. otrzymała nominację na sędziego Sądu Okręgowego w P. Ośrodek Zamiejscowy w K. z dniem 7 czerwca 2002 r. W dniu 1 stycznia 2009 r. posiadała zatem ponad pięcioletni staż pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego. Zasadnie zatem otrzymała piątą stawkę awansową, natomiast szóstą stawkę M.M. powinna otrzymać z dniem 7 czerwca 2012 r., a siódmą stawkę awansową 7 czerwca 2017 r. Kierując się bowiem zasadą wyrażoną w art. 91a § 3 p.u.s.p, wynagrodzenie sędziego określa się w stawce bezpośrednio wyższej po upływie kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku sędziowskim. Jednocześnie w stosunku do M.M. niemożliwe okazało się zastąpienie dotychczasowej stawki wynagrodzenia zasadniczego, stawka wynagrodzenia w VI stawce awansowej na dzień 1 stycznia 2009 r., z przyczyn podanych powyżej, a mianowicie niemożności zastosowania art. 91a § 5 u.s.p.

Dalej Sąd odwoławczy ocenił, że osadzenie M.B. w piątej stawce awansowej na dzień 1 stycznia 2009 r., było wyłącznie zabiegiem technicznym, którego podstawą był art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 20 marca 2009 r. i załącznik nr 3 do tegoż artykułu. W konsekwencji M.B. był uprawniony do otrzymania stawki szóstej w dniu 22 września 2009 r., a stawkę siódmą otrzymał z dniem 22 września 2014 r. Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego Sądu Okręgowego w K. w stosunku do powoda M.B., za wyjątkiem ustalenia, że

powodowi z dniem 22 września 2014 r., przysługuje siódma stawka awansowa. Nie ulega bowiem wątpliwości, że pozwany przyznał powodowi z dniem 22 września 2014 r., wynagrodzenie zasadnicze w siódmej stawce awansowej. Rozstrzygnięcie, zatem tej kwestii w ocenie Sądu Okręgowego było zbędne.

Sąd drugiej instancji uznał także za uzasadniony zarzut apelacyjny powoda M.B. w zakresie nieprawidłowo ustalonej kwoty zasądzonej w punkcie 3. Wyroku Sądu Rejonowego. Słusznie powód podniósł, że suma poszczególnych kwot częściowych stanowiących wyrównanie za poszczególne miesiące, tj. od kwietnia 2011 r. do marca 2014 r. oraz wyrównania dodatkowego wynagrodzenia rocznego za lata 2011, 2012 i 2013 nie odpowiada wartości określonej w punkcie 3 wyroku. W tym zakresie Sąd Okręgowy zmienił wyrok Sądu Rejonowego i zasądził na rzecz powoda kwotę 23.234,76 zł. stanowiącą sumę częściowych kwoty za poszczególne miesiące.

W odniesieniu do apelacji powódki R.S. Sąd Okręgowy stwierdził, że słusznie uznano, że z dniem 1 stycznia 2009 r., wynagrodzenie zasadnicze powódki określa piąta stawka awansowa. Kierując się tą samą regułą, co w stosunku do powoda M.B., powódka R.S. winna mieć ustalone wynagrodzenie zasadnicze w szóstej stawce awansowej z dniem 14 kwietnia 2009 r., a następnie w siódmej stawce awansowej z dniem 14 kwietnia 2014 r. Sąd Okręgowy, w oparciu o przedstawione powyżej rozważania, uznał za uzasadnione zarzuty wyrażone przez R.S. w apelacji, wobec czego Sąd drugiej instancji zmienił punktu 6 wyroku Sądu Rejonowego, zasądzając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 23.768,02 zł wraz z odsetkami od poszczególnych kwot stanowiących różnicę w wynagrodzeniu wypłaconym, a należnym za okres od kwietnia 2011 do marca 2014 r., oraz stanowiących wyrównanie dodatkowego wynagrodzenia rocznego za lata 2011-2013 i nagrody jubileuszowej wypłaconej w roku 2011 w oparciu o wyliczenia przedstawione przez stronę pozwaną, której powodowie nie kwestionowali. Nadto na podstawie art. 189 k.p.c., Sąd Okręgowy ustalił, że powódka R.S. nabyła z dniem 14 kwietnia 2009 r., prawo do wynagrodzenia zasadniczego w szóstej stawce awansowej, a od dnia 14 kwietnia 2014 r. w siódmej stawce awansowej. Zważywszy, że pozwany dopiero z dniem 1 maja 2014 r., przyznał powódce

wynagrodzenie zasadnicze w VII stawce awansowej, uzasadnione okazało się ustalenie, że prawo do VII stawki awansowej powódka nabyła wcześniej.

W rozpatrywanej sprawie w stosunku do powoda M.B. i powódki R.S. niespornym było, że uwzględniając art. 10 wraz z tabelą nr 3 do ustawy z dnia 20 marca 2009 r., ich wynagrodzenie zostało ustalone w piątej stawce awansowej. Spór pomiędzy stronami sprowadzał się jednak do tego, kiedy każdy z powodów uzyskał awans do VI stawki wynagrodzenia i kolejnych. Strony były zgodne jedynie co do tego, że nastąpić to powinno po 5 latach pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego z literalnego brzmienia art. 91a § 5 u.s.p. nie można wyprowadzić wniosku, że znajduje on zastosowanie do wszystkich sędziów, bez względu na to kiedy uzyskali nominację do sądu wyższego rzędu oraz bez względu na to jaką stawkę wynagrodzenia, jaką ostatnią pobierali w sądzie niższego rzędu, jeśli tylko w dacie przyznania tej stawki spełnili wymóg ogólnego stażu pracy mieszczącego się w przedziale 10-15 lat, z zaliczeniem okresu asesury.

Nie ulegało wątpliwości, że żadnemu z powodów z chwilą otrzymania nominacji do sądu okręgowego nie przysługiwało wynagrodzenie zasadnicze w piątej stawce, albowiem wówczas takie stawki nie obowiązywały. Z tego samego względu żaden z powodów w sądzie rejonowym nie pobierał wynagrodzenia w stawce czwartej. Artykuł 8 ustawy nowelizującej, wyraża ogólną zasadę stosowania nowych przepisów, wyznaczając datę początkową ich obowiązywania - do ustalania wynagrodzeń między innymi sędziów sądów powszechnych - od dnia 1 stycznia 2009 r. Przywołana zasada pozostaje w zgodzie ze stosowaną w zmienionej ustawie - prawo o ustroju sądów powszechnych nomenklaturą, która wyraźnie odnosi się do nowego systemu nagradzania przewidującego dziesięć stawek awansowych łącznie dla sądów wszystkich szczebli, a nie jak uprzednio trzy dla sądu każdego szczebla. Sąd Okręgowy przyjął zatem, że awans płacowy sędziów sądu okręgowego, którzy stanowisko to zajmowali przed 1 stycznia 2009 r., jest uregulowany tylko i wyłącznie w art. 91a § 3 u.s.p., natomiast art. 91a § 5 u.s.p., który stanowił podstawę prawną orzeczenia Sądu Rejonowego, w odniesieniu do powodów, którzy otrzymali nominację przed 1 stycznia 2009 r., w ogóle nie ma zastosowania. Również wykładnia systemowa, wbrew twierdzeniom Sądu Rejonowego nie uprawniała, w ocenie Sądu Okręgowego, do przyjęcia koncepcji,

na której Sąd pierwszej instancji oparł swoje rozstrzygnięcie. Analiza art. 8 i art. 10 ustawy nowelizującej oraz art. 91a § 5 u.s.p. doprowadziła Sąd drugiej instancji do wniosku, że nie jest możliwe przeliczanie wynagrodzenia sprzed 2009 r., na nowe stawki na potrzeby zastosowania innych przepisów po dniu 1 stycznia 2009 r.

W ocenie Sądu odwoławczego interpretowany przepis pozwalał na zaliczenie tylko tych okresów pracy, w których przysługiwało wynagrodzenie zasadnicze w kolejnych stawkach. Przez takie sformułowanie ustawodawca postawił cenzurę czasową dla zaliczalności poprzedniego stażu, ograniczając go tylko do okresów pracy po dniu 1 stycznia 2009 r., tj. do okresów pracy, w których przysługiwało wynagrodzenie zasadnicze w kolejnych stawkach.

Powyższa wykładnia doprowadziła, zatem Sąd Okręgowy do konstatacji, że tylko sędziom, którzy otrzymali nominację do sądu okręgowego po dniu 1 stycznia 2009 r. można wliczyć do 5-letniego okresu, od upływu którego zależy nabycie prawa do wynagrodzenia w wyższej stawce awansowej, staż pracy w sądzie rejonowym, ale tylko taki, w trakcie którego sędzia miał prawo do wynagrodzenia w stawce odpowiednio czwartej lub piątej, czyli po 1 stycznia 2009 r. Wszyscy inni, a więc także powodowie w realiach przedmiotowej sprawy, uzyskują awans płacowy według zasady określonej w art. 91a § 3 u.s.p.

Sąd Okręgowy uznał, także że w rozpoznawanej sprawie dopuszczalne było zastosowanie art.189 k.p.c., w zakresie ustalenia stawek wynagrodzenia przysługującym powodom i to niezależnie od jednoczesnego dochodzenia zapłaty wynagrodzenia. Sąd drugiej instancji podzielił argumentację prawną przedstawioną przez Sąd Rejonowy. Trafnie bowiem podkreślono, że określenie stawek wynagrodzenia w określonym przedziale czasowym na odpowiednim poziomie ma wpływ nie tylko na wysokość wynagrodzenia objętego pozwem, ale również na inne ewentualne roszczenia i uprawnienia powodów.

Powyższy wyrok zaskarżyła skargą kasacyjną strona pozwana w części, co do rozstrzygnięć zawartych w punktach I. 2, 1. 3, 1. 4, II., III., V. i VI. wyroku.

Zaskarżonemu wyrokowi pełnomocnik pozwanej zarzucił:

1) naruszeniu prawa materialnego, a to art. 91a § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm.), przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że prawo do wyższej

stawki awansowej powodowie M.B. i R.S. uzyskali z upływem pięciu lat od otrzymania nominacji na stanowisko sędziego sądu okręgowego, podczas gdy powodowie prawo do wyższej stawki awansowej uzyskują dopiero po upływie następnych (kolejnych) 5 lat służby po 5 latach służby liczonych od ich nominacji na stanowisko sędziego sądu okręgowego;

2) naruszeniu prawa materialnego, a to art. 189 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie oraz art. 91a § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm.), przez jego niewłaściwą wykładnię i przyjęcie na podstawie tych przepisów, że powodowie M.B. i R.S. mieli interes prawny w domaganiu ustalenia chwili uzyskania wyższej stawki awansowej.

Wobec powyższego skarżąca wniosła o:

1) uchylenie zaskarżonego wyroku w części, a to co do punktów I. 2, 1. 3, 1. 4, II., III., V. i VI. tego wyroku oraz:

a) w miejsce dotychczasowych punktów I. 2, I. 3 i VI. zaskarżonego wyroku, orzeczenie co do istoty i dokonanie zmiany wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 2 kwietnia 2015 roku w sprawie V P [...] /15 przez zmianę tego wyroku z apelacji pozwanego w części, to jest:

- w punkcie 3. i 4. przez oddalenie powództwa M.B. w całości;
- w punkcie 8. przez uchylenie rygoru natychmiastowej wykonalności;

b) w miejsce dotychczasowych punktów I. 4, II. i V. zaskarżonego wyroku, orzeczenie co do istoty i oddalenie apelacji powódki R.S. w całości;

c) w miejsce dotychczasowego punktu III. zaskarżonego wyroku, orzeczenie co do istoty i oddalenie apelacji powoda M.B. w całości;

2) nieobciążanie powodów kosztami zastępstwa adwokackiego pozwanego w postępowaniu kasacyjnym;

oraz o:

3) rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie;
ewentualnie - w razie uznania, iż wniosek zawarty w punkcie 1) jest nieuzasadniony
- o:

4) uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P.

Strona powodowa nie składała odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwanej.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła również skargą kasacyjną powódka M.M., zaskarżając go w całości.

Skarżąca zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego przez dokonanie błędnej wykładni:

1. art. 91 a § 3 w zw. z art. 91 a § 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych polegające na uznaniu przez Sąd Okręgowy w P., że zakres zastosowania normy prawnej przepisów art. 91 a § 3 w zw. z art. 91 a § 5 w/w ustawy, dotyczy jedynie tych sytuacji, w których określenie wynagrodzenia zasadniczego sędziego w bezpośrednio wyższej stawce, z jednoczesnym uwzględnieniem okresu pracy na stanowisku bezpośrednio niższym, możliwe jest jedynie wtedy, gdy sędzia sądu okręgowego objął stanowisko sędziowskie w tym sądzie po wejściu w życie ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, podczas gdy prawidłowa wykładnia w/w przepisów, uwzględniająca fundamentalną zasadę różnicowania wynagrodzenia zasadniczego sędziów sądów powszechnych, ustanowiona w treści art. 91 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 marca 2009 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, prowadzić powinna do konkluzji, iż także w sytuacji objęcia stanowiska sędziego sądu okręgowego w okresie sprzed wejścia w życie w/w nowelizacji, możliwe jest uwzględnienie okresu pracy na stanowisku bezpośrednio niższym, w celu określenia wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu okręgowego w bezpośrednio wyższej stawce.

2. art. 91 a § 3 i art. 91 a § 5 u.s.p. polegającej na nieuwzględnieniu przy jej dokonywaniu wyrażonej w art. 32 Konstytucji RP zasady równości wobec prawa, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego odtworzenia normy prawnej, w myśl której sędzia nominowany wcześniej, miałby otrzymywać niższe wynagrodzenie w porównaniu z sędzią nominowanym do tego samego sądu w okresie późniejszym.

Wobec powyższego skarżąca wniosła o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w P. w zaskarżonej części i oddalenie apelacji pozwanego, ewentualnie

2. uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w P. w zaskarżonej części i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódki, pozwany wniósł o:

1) odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej powódki M.M.;

2) nieobciążanie powódki kosztami zastępstwa strony pozwanej w postępowaniu kasacyjnym;

ewentualnie - w razie przyjęcia skargi kasacyjnej powódki do rozpoznania - o:

3) oddalenie skargi kasacyjnej powódki M.M

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna strony pozwanej okazała się uzasadniona, wobec czego Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w zakresie wskazanym w sentencji, natomiast skarga kasacyjna powódki M.M. nie zasługiwała na uwzględnienie.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny).

Istotą problemu jaki pojawił się w przedmiotowej sprawie była wykładnia przepisów art. 10 ust. 2 ustawy zmieniającej u.s.p. oraz art. 91a § 3 u.s.p. i wynikający z nich sposób obliczania przysługującej danemu sędziemu stawki wynagrodzenia zasadniczego.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że przedmiotowa kwestia była już badana przez Sąd Najwyższy, który w szeregu orzeczeń, wskazał jak należy rozumieć uregulowania zawarte w art. 10 ustawy zmieniającej oraz w art. 91a u.s.p. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2015 r., sygn. akt III PK 107/14 (LEX nr 1813460), zgodnie z którym nieuprawnione są wykładnia i stosowanie prawa, przyjmujące, że po zastosowaniu regulacji art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r. można uzyskać kolejny wzrost stawki na podstawie art. 91a § 3

u.s.p. bez spełnienia warunku kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku. Nie są to bowiem regulacje, które stanowią odrębne podstawy wzrostu stawki. Przeciwnie, wynika z nich zasada przyznawania stawki bezpośrednio wyższej po upływie kolejnych pięciu lat pracy na danym stanowisku. Wyjątek stanowi tylko przyśpieszenie przejścia do stawki piątej mimo braku 5 lat pracy na stanowisku sędziego w sądzie okręgowym, w sytuacji, gdy ogólny staż pracy na stanowisku sędziego przekracza 15 lat. Niezasadne są zatem żądania wyższych stawek odwołujące się do kumulacji lub zbiegu stosowania podstaw wzrostu z art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r. i art. 91a § 3 u.s.p., gdyż pierwszy przepis jedynie w części modyfikuje zasadę koniecznej sekwencji kolejnych pięciu lat pracy jako warunku wyższej (kolejnej) stawki wygradzenia zasadniczego.

Przytoczyć w tym miejscu należy wykładnię przywoływanych powyżej przepisów dokonaną w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2015 r., sygn. akt III PZP 6/15 (LEX nr 1977934), w którym Sąd wyjaśnił, że upływ kolejnych lat stażu służby sędziowskiej, o którym stanowi art. 91a § 3 p.u.s.p., należy liczyć nie od dnia 1 stycznia 2009 r., lecz od daty objęcia przez sędziego stanowiska w danym sądzie. Zatem sędzia, który pełnił urząd (pozostawał w służbie) w dniu 1 stycznia 2009 r., mógł uzyskać stawkę awansu płacowego bezpośrednio wyższą niż wynikająca z art. 10 ustawy nowelizującej nie wcześniej niż po upływie 10 lat pracy na stanowisku sędziowskim, które zajmował tego dnia. Kolejny awans płacowy w jego przypadku mógł mieć miejsce dopiero po upływie następnych (kolejnych) 5 lat służby. Ta reguła zachowuje aktualność aż do czasu, gdy sędzia pełniący służbę na tym samym stanowisku (np. sędziego sądu okręgowego) uzyska prawo do wynagrodzenia w maksymalnej stawce przewidzianej dla danego stanowiska sędziowskiego (w przypadku sędziego sądu okręgowego jest to stawka ósma). To stwierdzenie jest logiczną konsekwencją zasady, w myśl której sędzia legitymujący się dłuższym stażem na stanowisku sędziego sądu okręgowego nie może otrzymywać wynagrodzenia zasadniczego w wysokości niższej niż sędzia tego samego sądu posiadający krótszy staż stanowiskowy. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela w całości wykładnię dokonaną w powołanym powyżej postanowieniu.

Odnosząc powyższe rozważania do stanu faktycznego przedmiotowej sprawy należy zauważyć, że pozwany zasadniczo prawidłowo określił powodom stawki wynagrodzenia, kierując się w tym zakresie dyspozycją art. 10 ust. 2 ustawy z 20 marca 2009 r., a następnie, po osiągnięciu przez danego sędziego stażu 10 lat pracy w Sądzie Okręgowym, przyznając kolejną stawkę wynagrodzenia na podstawie art. 91a § 3 u.s.p. Natomiast wykładnia przyjęta w tym zakresie przez Sąd Okręgowy nie mogła zostać uznana za prawidłową.

Nie ulega wątpliwości, że Sąd Okręgowy naruszył art. 91a § 3 u.s.p. i w tym zakresie uzasadnione są zarzuty pozwanego, bowiem Sąd ten nieprawidłowo uznał, że prawo do kolejnej, szóstej stawki awansowej przysługiwało powodom M.B. i R.S. już po pięciu latach pracy na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego, co w istocie sprowadzało się do przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że określenie stawki wynagrodzenia sędziego na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy zmieniającej stanowi jedynie „zabieg techniczny” mający na celu implementację nowych zasad wynagradzania sędziów, zaś następnie stawka wynagrodzenia podlega ponownej weryfikacji na zasadach określonych w art. 91a § 3 u.s.p., co w konsekwencji doprowadziło do ponownego zaliczenia stanowiskowego stażu pracy, który był już brany pod uwagę przy określaniu stawki wynagrodzenia na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy zmieniającej i przyznania kolejnej stawki wynagrodzenia na podstawie stażu pracy, który stanowił już podstawę przyznania odpowiedniej stawki wynagrodzenia na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy zmieniającej. Taka wykładnia i zastosowanie wskazanych powyżej przepisów prawa, dokonane przez Sąd Okręgowy, są sprzeczne ze wskazaną w pierwszej części niniejszego uzasadnienia linią orzecniczą Sądu Najwyższego i zawartą w niej prawidłową wykładnią przedmiotowych przepisów, bowiem, jak przyjmuje Sąd Najwyższy, sędzia, który pełnił urząd (pozostawał w służbie) w dniu 1 stycznia 2009 r., mógł uzyskać stawkę awansu płacowego bezpośrednio wyższą niż wynikająca z art. 10 ustawy nowelizującej nie wcześniej niż po upływie 10 lat pracy na stanowisku sędziowskim, które zajmował tego dnia. Kolejny awans płacowy w jego przypadku mógł mieć miejsce dopiero po upływie następnych (kolejnych) 5 lat służby. W tym zatem zakresie zarzuty skarżącego okazały się słuszne i zasługiwały na uwzględnienie.

Sąd wydając zaskarżony wyrok nie wziął pod uwagę charakteru art. 10 ust. 2 ustawy zmieniającej. Przepis ten jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 91a § 3 u.s.p., który ma charakter przepisu przejściowego, intertemporalnego. Norma wyrażona w art. 10 ust. 2 ustawy zmieniającej miała jednorazowe zastosowanie do określenia wynagrodzenia sędziów na podstawie nowego systemu stawek na dzień 1 stycznia 2009 r., a zatem zawierała ona szczególne uregulowania mające na celu dostosowanie istniejących w momencie wejścia w życie ustawy nowelizującej stosunków prawnych do nowych zasad wynagradzania sędziów i zawierała w tym zakresie uregulowania odrębne zarówno od przepisów dotychczasowych, jak i od przepisów ustawy nowej. W tym zatem zakresie art. 10 ust. 2 ustawy zmieniającej wyłączał zastosowanie art. 91a § 3 u.s.p. Przyjęcie odmiennego rozumienia przywoływanych przepisów prowadziłoby w istocie do pozbawienia sensu art. 10 ust. 2 ustawy zmieniającej, gdyż skutkowałoby jednoczesnym stosowaniem przepisu przejściowego, którego celem było dostosowanie stosunków prawnych do sytuacji wykreowanej znowelizowaną ustawą o ustroju sądów powszechnych oraz przepisu samej ustawy o ustroju sądów powszechnych, którego to stosowanie miał umożliwić przepis intertemporalny, a zatem do tej samej sytuacji prawnej miałyby zastosowanie zarówno przepisy ustawy nowej, jak i przepisy przejściowe, które przewidują unikalny sposób określenia właściwej stawki wynagrodzenia. W praktyce prowadziłoby to do podwójnego zaliczania tych samych okresów pracy i przyznawania na ich podstawie kolejnych stawek wynagrodzenia. Z powyższych względów nieuzasadnione były w tym zakresie zarzuty naruszenia art. 91 a § 3 w zw. z art. 91 a § 5 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych sformułowane przez powódkę M.M., bowiem opierały się one na również nieprawidłowej, jeszcze dalej idącej, niż zaprezentowana przez Sąd drugiej instancji, wykładni omawianych przepisów.

Godzi się przy tym zauważyć, że nie jest usprawiedliwione stanowisko, że przyjęta przez Sąd Najwyższy wykładnia omawianych tutaj przepisów prawa godzi w zasadę niedyskryminacji i równego traktowania w zatrudnieniu, a także w wyrażoną w art. 32 Konstytucji zasadę równości wobec prawa. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniano już, że zgodne z imperatywnymi przepisami o

wynagradzaniu sędziów sądów powszechnych ustalenie sędziemu określonej stawki i wysokości wynagrodzenia zasadniczego nie oznacza naruszenia zakazu dyskryminacji lub zasady równego traktowania sędziów danego sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2014 r., sygn. akt III PK 87/13 (OSNP 2015 nr 7, poz. 90)). A zatem, nie można przyjąć, że zgodne z prawidłową wykładnią bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa, w tym przypadku art. 10 ust. 2 ustawy zmieniającej i art. 91a § 3 u.s.p., określenie stawki wynagrodzenia sędziego narusza zakaz dyskryminacji, zasadę równego traktowania w zatrudnieniu lub też, jak w tym przypadku, zasadę równości wobec prawa. Zasady wynagradzania sędziów wynikają bowiem wprost z przepisów prawa, a nie z dyskrecyjnej decyzji Prezesa Sądu, w którym dany sędzia pełni służbę. Nie jest prawidłowe odwoływanie się do przywoływanych tu zasad w odniesieniu do wynagradzania sędziów, bowiem nie mają one do tej sfery zatrudnienia sędziów zastosowania.

Na zakończenie należy podnieść, że z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że złożenie wniosku restytucyjnego (którego rozpoznanie wymaga zachowania konstytucyjnego standardu postępowania dwuinstancyjnego), uniemożliwia wydanie wyroku reformatoryjnego, choćby były spełnione przesłanki z art. 398¹⁶ k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2014 r., I PK 193/13, LEX nr 1446439).

Wskazać jeszcze należy, że uchylenie znaczącej części zaskarżonego wyroku w wyniku uwzględnienia skargi kasacyjnej pozwanego doprowadziło również do konieczności uchylenia postanowienia Sądu Okręgowego w przedmiocie kosztów postępowania, które zostało ujęte w punkcie VII zaskarżonego wyroku.

W związku z powyższym orzeczono jak w sentencji, zgodnie z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c.
kc